

**PRACTICI INTERNAȚIONALE
DE DESFĂȘURARE A ACTIVITĂȚII DE ASIGURARE**

**Cristina UNGUR¹, drd., cercet. șt.,
INCE, Republica Moldova**

Activitatea de asigurare reprezintă un sector important pentru dezvoltarea economică a unei țări moderne. În ultimele decenii s-a accentuat profund contribuția activelor din domeniul asigurărilor asupra sistemelor financiare din întreaga lume. În acest studiu am analizat care sunt cele mai importante caracteristici ale activității de asigurare din țările cu industrii financiare dezvoltate. Scopul acestei analize a fost de a determina bunele practici internaționale pentru preluarea lor și implementarea în sectorul de asigurări din Republica Moldova. Studiul s-a bazat pe metode clasice de analiză economico-financiară. Finalitatea cercetării constă în determinarea direcțiilor și a principiilor de activitate care pot fi dezvoltate în Republica Moldova cu scopul atingerii performanțelor din țările dezvoltate.

Cuvinte-cheie: asigurări, piața internațională de asigurări, prime brute subscrise, activitate investițională.

Insurance activity is an important sector for the economic development of a modern country. In recent decades, the contribution of insurance assets to financial systems around the world has deepened. In this study we analyzed the most important characteristics of insurance activity in countries with developed financial industries. The purpose of this analysis was to determine good international practices for their take-over and implementation in the Moldovan insurance sector. The study was based on classical methods of economic and financial analysis. The finality of the research is determining the directions and principles of activity that can be developed in the Republic of Moldova in order to achieve the performances of developed countries.

Keywords: insurance, international insurance market, gross written premium, insurance activity.

JEL Classification: G20, G22.

Fluctuațiile majore în economia mondială care au avut loc în ultimul deceniu au creat o atmosferă de incertitudine pe segmentele economice ale tuturor țărilor lumii. Începând cu anul 2008 evoluția economiei mondiale a fost marcată de problemele majore apărute pe piața financiară a Statelor Unite ale Americii la mijlocul anului 2007. Aceste probleme s-au extins rapid în întreaga lume și începând cu luna septembrie 2008 s-au transformat într-o criză financiară internațională. Abia în anul 2010 economia mondială intră într-o fază de recuperare, dar cu ritmuri foarte lente. Fiecare țară a parcurs calea sa de revenire la modul normal de funcționare economică. Unele țări au avut de suferit consecințe mai grave, altele mai puțin, dar procesul de recuperare a fost unul plin de riscuri pentru fiecare. Cele mai afectate sectoare au fost bugetele de stat și piața financiară, ambele dimensiuni fiind strâns corelate cu sectorul de asigurări.

La aproape un deceniu după criza financiară, industria asigurărilor continuă să opereze într-un mediu economic afectat de consecințele acestei crize care sunt marcate de: ritmuri lente de creștere economică, nivelul ridicat al datoriei publice, scăderea ratei dobânzii și a prețurilor la materii prime. Chiar și în aceste condiții, asigurătorii au reușit să facă față situației. Indiferent de faptul că volumul primelor brute acumulate este mai scăzut decât până la criză, în special în economiile avansate, totuși bilanțul companiilor rămâne a fi solid.

În această lucrare ne-am propus să analizăm practica internațională în domeniul activității de asigurare pentru a evidenția tendințele mondiale, provocările și oportunitățile pe care ni le oferă experiența altor țări. Pentru analiză am folosit ultimele date disponibile ale Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD), rapoartele anuale ale instituțiilor de supraveghere din România și Republica Moldova, buletinul informativ anual al Asociației Internaționale a Supraveghetorilor în Asigurări (IAIS), raportul Federației europene a asigurărilor și reasigurărilor. Pentru ajustarea datelor la cele din statisticile mondiale, am utilizat ratele oficiale ale cursurilor valutare oferite de Băncile centrale, dar și datele Birourilor naționale de statistică.

Economia mondială a înregistrat în ultimii ani tendințe modeste, dar stabile de creștere. Conform datelor Băncii Mondiale [3] PIB mondial în anul 2015 a avut o creștere de 2,62%, după 2,69% înregistrate în 2014. Iar în țările Europene (EU28), în 2015, a fost înregistrată o creștere de 2,2%, după 1,6% în 2014 [4]. Deci, pe fundalul economiei descrescătoare la nivel global, economia europeană totuși reușește să mențină un trend pozitiv de dezvoltare. În domeniul asigurărilor în ultimii doi ani se atestă o scădere a volumului primelor brute subscrise.

Descrescerea atestată în figura 1 este condiționată de scăderile indicatorilor de asigurare în majoritatea economiilor lumii.

Pe parcursul ultimilor ani, țările-lideri, după volumul primelor brute subscrise acumulate, rămân neschimbate. Putem menționa că statele cu cel mai mare volum al pieței de asigurări sunt Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Japonia și Germania.

¹ © Cristina UNGUR, cristinaungur@ymail.com

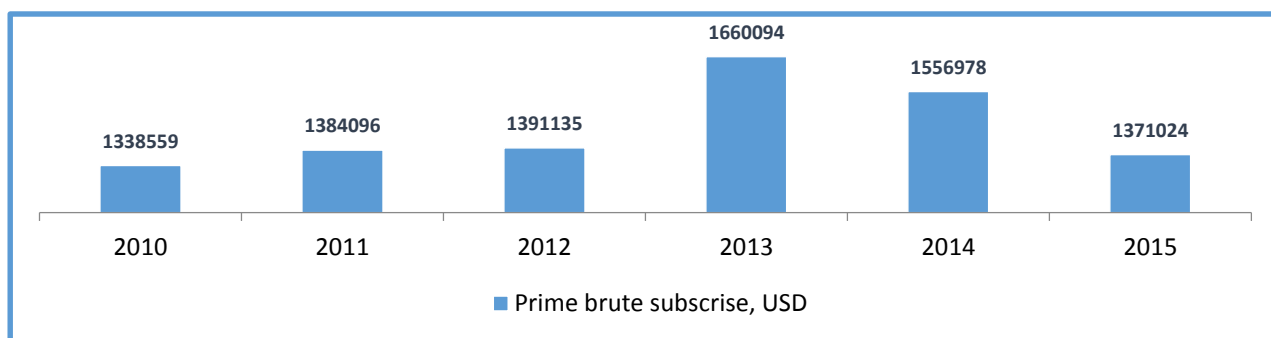

Figura 1. Dinamica primelor brute subscrise în UE 15 pentru perioada 2010-2015

Sursa: Elaborat de autor în baza sursei [11].

Din figura 2 constatăm că există un mare decalaj dintre industriile de asigurări ale țărilor dezvoltate și ale celor aflate în curs de dezvoltare (emergente). În valori absolute, volumul de prime subscrise brute acumulate în anul 2015 în SUA este de două ori mai mare decât în toate țările UE 15 per ansamblu. Volumul pieței Republicii Moldova, calculat după prime subscrise brute, constituie doar 0,005% din cel al UE 15 și doar 3,81% din cel al României. De aici concluzionăm că cele mai mari piețe de asigurări din lume se află în SUA, Marea Britanie și Japonia, iar Republica Moldova urmează să preia bunele practici ale acestor țări pentru a atinge nivele mai mari de performanță în domeniul asigurărilor.

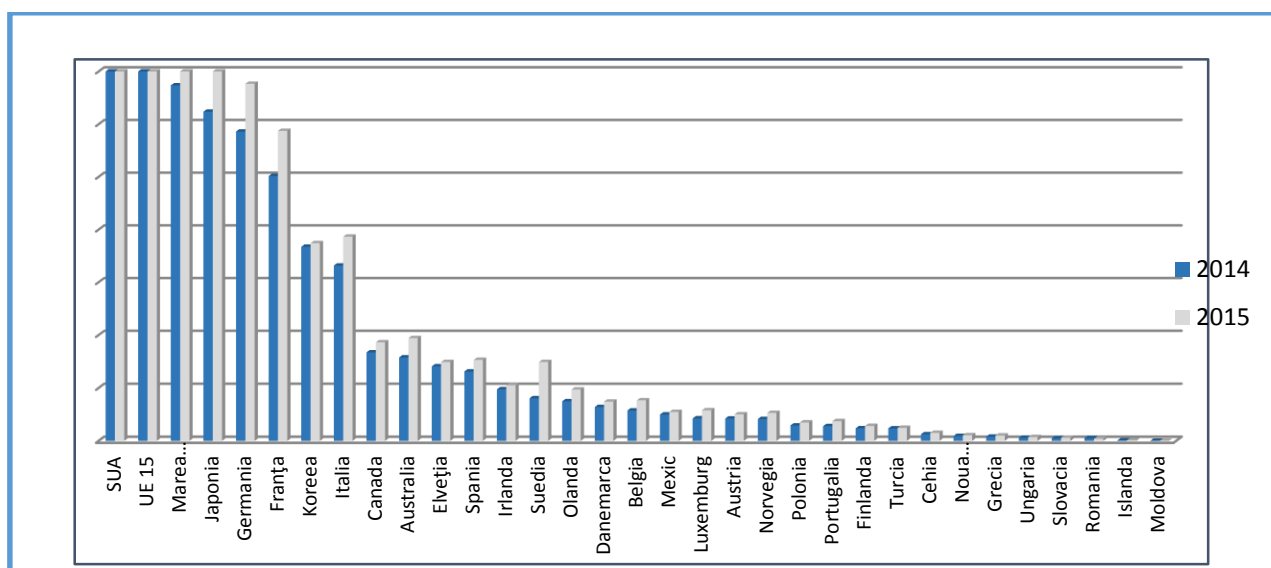

Figura 2. Volumul primelor brute subscrise acumulate în anul 2015, USD

Sursa: Elaborat de autor în baza surselor [11], [8], [9], [5].

Din punct de vedere al distribuției geografice a primelor brute subscrise, putem menționa că cea mai mare parte a asigurărilor este concentrată pe continentul European, urmat de America de Nord și Asia (vezi figura 3).

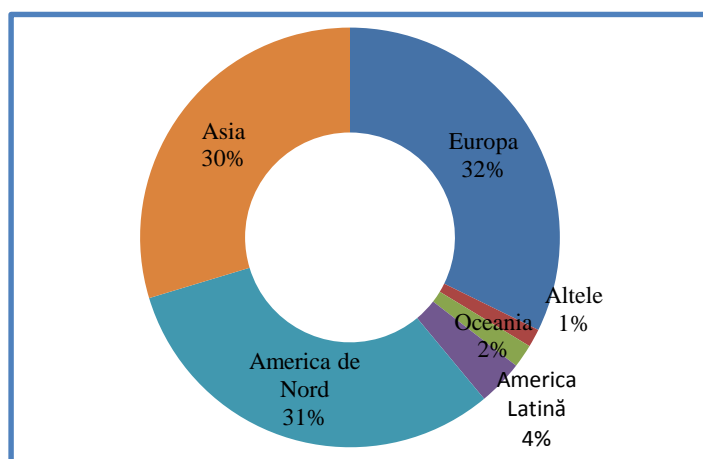

Figura 3. Distribuția geografică a primelor subscrise, anul 2015

Sursa: Elaborată de autor în baza sursei [7].

În ultimii ani, întâlnim tot mai des în literatura de specialitate gruparea pieței internaționale a asigurărilor în trei categorii. Prima, formată de țările europene, printre care Marea Britanie, Germania, Franța și altele, care luată împreună dețin poziția de lider în ratingul de prime acumulate. Al doilea grup, piața Americii de Nord, care, după cum am demonstrat mai sus, este pe locul secund după volumul de prime și la care se alătură Canada cu performanțele sale semnificative. Al treilea grup este constituit de piața Japoniei spre care tind să se alătore și alte țări din Asia. În ultimii ani anume în acest grup se înregistrează cele mai spectaculoase ascensiuni, ceea ce se datorează în special creșterii bunăstării clasei de mijloc. În zona asiatică, populația cu nivel mediu de trai, așa numită clasa de mijloc constituie 525 milioane locuitori [2], ceea ce este mai mult decât numărul total al populației din Uniunea Europeană.

Din punct de vedere al contribuției asigurărilor în PIB, se atestă o disproporționalitate a gradului de penetrare în țările lumii. Valori impresionante înregistrează Luxemburgul care în ultimii zece ani are cel mai mare indicator din toate țările raportate de OECD. În anul 2015, campioni după gradul de penetrare în PIB, la fel ca și în anii precedenți, rămân a fi Luxemburgul cu 36,5%, Irlanda cu 20,1%, China cu 14,7%. La celălalt capăt al listei se situează România cu 1,23%, Guatemala cu 1,2%, Sri Lanka cu 1,1% și Republica Moldova cu 1,01%.

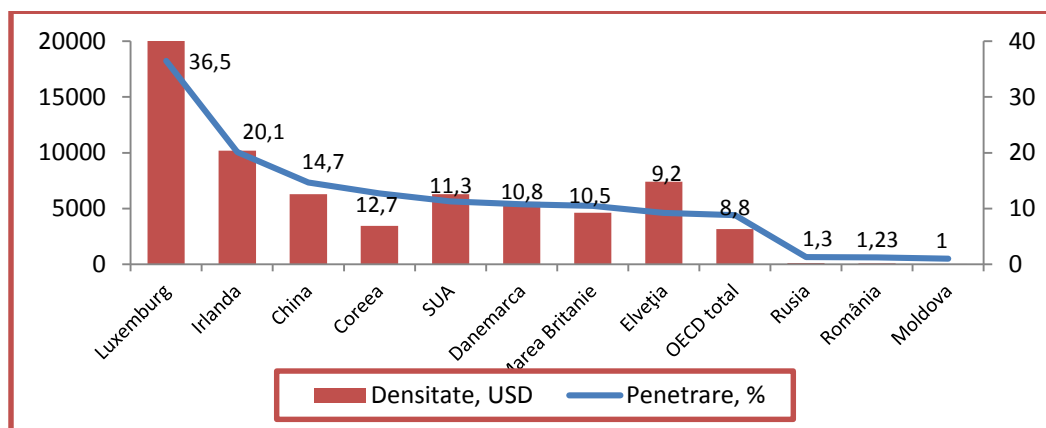

Figura 4. Gradul de penetrare și densitate al asigurărilor în PIB, anul 2015

Sursa: Elaborată de autor în baza surselor [11], [9, pag. 6], [10, pag. 86].

Pentru a contura și mai clar tabloul mondial în domeniul asigurărilor vom analiza densitatea acestora. Conform indicatorului dat putem vedea câți bani investește anual fiecare locuitor al țării în asigurare. În opinia noastră, anume densitatea asigurărilor redă nivelul real de dezvoltare al industriei asigurărilor. Totodată, acesta arată cultura financiară a populației, deoarece reflectă în ce măsură fiecare cetățean își gestionează riscurile prin cedarea lor către companiile de asigurare.

La nivel mondial, după statisticile OECD, cel mai mult cheltuiesc pentru asigurare locuitorii Luxemburgului – 37219 USD, urmat de Irlanda – 10205 USD și Elveția cu 7402 USD. De menționat că Luxemburgul depășește de aproape 4 ori indicatorii țărilor care urmează pe locurile imediat următoare.

Performanțele Luxemburgului se datorează, în primul rând, manierei stricte de reglementare a sectorului. Fiecare participant nou are nevoie de aprobare la nivel de minister pentru a intra pe piață. Acest lucru se face pentru a minimiza riscul intervenirii unui actor care ar putea prejudicia piața. Încă un specific al asigurărilor luxemburghize este că aproape 90% din companiile de acolo derivă din alte state [16]. O altă cauză de ce oamenii aleg să cumpere o poliță de asigurare din Marele Ducat este calitatea înaltă a serviciilor. În ceea ce privește preponderența asigurărilor de viață, putem menționa că, Luxemburgul deja de 150 de ani promovează pachete atractive de asigurare de viață care conțin o puternică latură investițională. Adică clientul prin asigurarea de viață participă la fonduri investiționale și câștigă profituri semnificative.

În opinia noastră, avantajele competitive ale Luxemburgului se bazează pe faptul că multe companii de asigurare mari aleg acest ducat ca bază pentru lansarea unor produse de asigurare de viață care urmează să fie comercializate în toată Europa, în conformitate cu libertatea UE de prestare a serviciilor. Legislația de acolo și toate eforturile guvernării sunt orientate spre fortificarea asigurărilor drept unul din cei trei piloni ai sectorului financiar, de rând cu fondurile de investiții și cu băncile. Toate aceste performanțe au fost posibile cu o populație de doar 512 mii de oameni [17] și o suprafață de 2586 km². Deci Luxemburgul este un exemplu de urmat și pentru Republica Moldova, care are de 7 ori mai mulți oameni și un teritoriu de 13 ori mai mare.

Piețele de asigurări din întreaga lume se divizează în două sectoare: asigurări de viață – life insurance și asigurări non-viață, numit non-life insurance. Specificul țărilor dezvoltate constă în preponderența sectorului asigurărilor de viață, pe când în țările cu economie emergentă asigurările non-viață dețin cota cea mai mare din portofoliu.

La nivel european, asigurările de viață dețin o cotă de 60% [7] din portofoliul de asigurare. Acest indicator s-a format datorită a două extremități. Pe de o parte, sunt țările cu cea mai mare pondere a asigurărilor de viață din Europa: Luxemburgul (92,3%), Irlanda (79,6%), Italia (77,8%). Pe cealaltă parte, se situează statele de la coada clasamentului: Turcia (11,8%), Islanda (8,4%) [11].

Cota de piață a asigurărilor de viață se calculează în baza primelor subscribe acumulate. Evident că în cadrul asigurărilor de viață volumul acestor prime este mult mai mare decât pe categoriile de asigurări generale, ceea ce poate da informații eronate cu privire la dimensiunea reală a sectorului asigurărilor de viață. De exemplu, în Republica Moldova, din volumul total de prime acumulate 7,1% revin primelor pe asigurarea de viață. Însă nu putem spune că cota asigurărilor

de viață pe piața din țara noastră este de 7%, deoarece calculând după numărul de polițe emise în anul 2015, avem peste 1,5 mln în total, dintre care doar 1237 polițe emise pe asigurare de viață, ceea ce reprezintă 0,082% din numărul total.

Oricare din metodele de calcul, ne arată că în Republica Moldova avem o industrie a asigurărilor bazată pe asigurări generale, iar în domeniul asigurărilor de viață suntem încă foarte slab dezvoltată și trebuie să parcurgem o cale lungă pentru a atinge, cel puțin, nivelul vecinilor noștri din România care au reușit să atingă cota de 20,7% în asigurările de viață.

Concentrarea asigurărilor pe sectorul de viață este în general caracteristică pentru țările dezvoltate ale Uniunii Europene. În Europa Centrală și de Est segmentul asigurărilor generale deține 80% din piață, din care 60% revin asigurărilor auto [1]. În aceleași tendințe se încadrează și Republica Moldova.

Dacă ar fi să calculăm cât revine fiecărui locuitor din primele subscrise brute primite pe asigurarea de viață, am obține, pentru anul 2015, 1227 euro per cetățean în Europa și doar 1,14 euro per cetățean în Republica Moldova. În schimb, în asigurările de răspundere civilă avem 8,21 euro per cetățean și 51% din portofoliul de asigurare. Deci țara noastră are aceleași probleme ca și majoritatea statelor din Europa Centrală și de Est. Oamenii aici se asigură doar dacă sunt impuși de legislație, iar asigurarea de viață nu este privită ca modalitate de economisire și fructificare a fondurilor personale și ca alternativă pentru pensii.

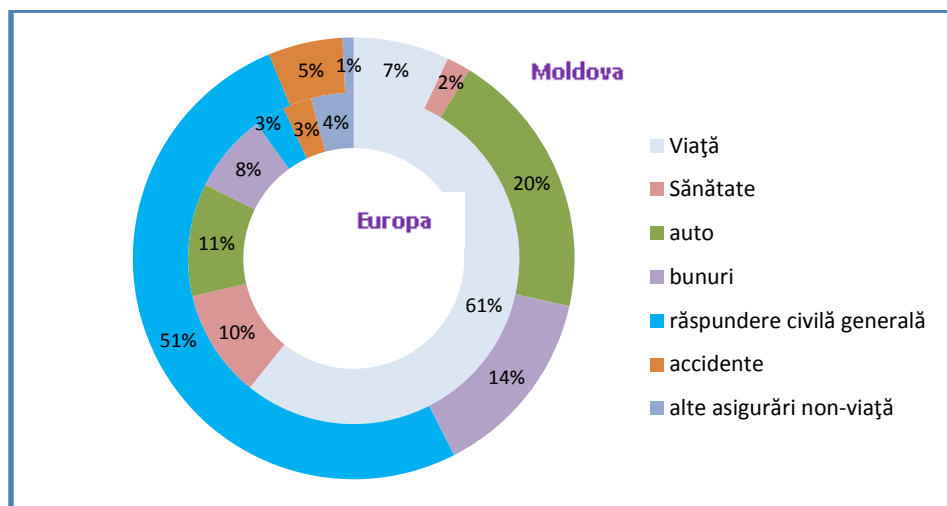

Figura 5. Portofoliul de asigurare al pieței de asigurări din Republica Moldova și din Europa în anul 2015

Sursa: Elaborată de autor în baza surselor [7], [9] ajustat la cursul valutar.

Din figura 5 se vede clar că portofoliile de asigurare la nivel european diferă mult de cele autohtone. Asigurătorii europeni pun accent pe pachetele de asigurare de viață, iar cei din Republica Moldova se ocupă, în proporție de 51%, de asigurarea de răspundere civilă, la care cererea este mare, fără efortul companiilor, din cauza obligativității acestui tip de asigurare. Din câte se vede, 85% din portofoliul asigurătorilor moldoveni se referă la asigurările de bunuri, vehicule și răspundere civilă – toate fiind bazate pe contracte pe termen scurt și având valoare mică. În aceste condiții, nu putem vorbi despre un potențial investițional al companiilor autohtone pe măsura celui existent în Europa. Aceștia din urmă au 61% din portofoliu dedicat sectorului de viață ceea ce implică contracte pe termen lung și prime constante de mare volum.

Piața de asigurări se mai caracterizează și prin volumul despăgubirilor și a indemnizațiilor plătite clienților. Acest indicator a înregistrat o creștere cu 0,2% în 2015, după căderea cu 2,8% din 2014. Volumul total al despăgubirilor achitate de asigurătorii din Europa în anul 2015 a ajuns la 975 mrd. euro, peste 65% din acestea fiind achitate pe asigurările de viață. În Republica Moldova în 2015 s-au plătit 186,33 mln lei (8,66 mln euro), dintre care 4,81% pe asigurările de viață.

Companiile de asigurări la nivel global sunt deținători de capitaluri enorme cu venituri impunătoare și un volum mare de active. Conform ratingului celor 500 cele mai mari companii din lume efectuat anual de Financial Times [6], Berkshire Hathaway se situează pe locul 3 la nivel global după valoarea de piață. Această companie de asigurări non-life din SUA face parte din portofoliul vestitului investitor și filantrop Warren Buffett. Ea cedează doar companiilor Apple și Exxon Mobil care se situează pe primele locuri în rating și care, de asemenea, sunt companii americane. Printre cele mai mari companii de asigurări non-life se mai situează Allianz din Germania, Axa din Franța și Zurich Financial Services din Elveția.

În domeniul asigurărilor de viață, cele mai mari companii din lume sunt China Life Insurance și Ping An Insurance, ambele din China. Urmează în rating AIA Grup (Hong Kong), Prudential (Marea Britanie), Metlife (SUA) și încă câteva companii din China, SUA și Canada.

Din analiza valorii de piață se evidențiază că lideri în asigurările de viață sunt companiile chineze, iar în sectorul non-viață – cele din Statele Unite. Preponderența asigurărilor de viață pe piața asiatică se explică prin situația demografică din zonă. Atât în China cât și în Japonia există o politică demografică strictă care controlează creșterea natalității. Aceasta duce la îmbătrânirea populației, iar raportul dintre cetățenii apti de muncă și pensionari devine tot mai mic.

Amplasarea geografică a Republicii Moldova și tendințele de integrare în Uniunea Europeană impun drept obiectiv de cercetare studierea pieței europene de asigurări. Totuși, pentru a cunoaște și alte piețe și a putea prezenta un tablou mai amplu de comparație, am studiat și unele aspecte ale piețelor din afara continentului european. În general, piața asiatică

de asigurări prezintă un mare interes pentru cercetare datorită ritmurilor galopante de creștere pe care le înregistrează în ultimii ani. Specificul acestei piețe constă în naționalizarea și stricta reglementare a acesteia. De exemplu, în China pentru a deschide o filială trebuie să fie îndeplinite următoarele condiții: compania mamă trebuie să aibă nu mai puțin de doi ani de activitate în China sau 30 de ani de activitate în țara de origine; volumul total al activelor trebuie să fie cel puțin 5 miliarde USD; compania este obligată să dețină acte doveditoare despre investițiile făcute în dezvoltarea pieței chineze de asigurări. Cu toate acestea, legislația Chinei nu permite companiilor de asigurare de viață să dețină capital străin într-o pondere mai mare de 50% [15].

Piața de asigurări este destul de sensibilă la schimbările de ordin politic. Nu putem să nu menționăm că evenimentele din ultima perioadă vor avea repercusiuni asupra tabloului general al industriei asigurărilor. Astfel, decizia Marii Britanii de a ieși din Uniunea Europeană (Brexit), cu siguranță, va schimba accentele pe piața financiară europeană. Asigurătorii englezi nu vor mai putea desfășura activitatea în alte țări ale UE conform principiilor libertății serviciilor și a capitalurilor ceea ce va crea dificultăți. La celălalt capăt al oceanului, electorala din Statele Unite ale Americii l-a adus, la începutul anului 2017, pe Donald Trump în fotoliul de președinte. Politicile restrictive dure în domeniul financiar/fiscal anunțate de acesta în campania electorală, fără îndoială, vor perturba sistemul de asigurări din America de Nord.

Cu toate acestea, specialiștii consideră că în următorii ani 2017/18 piața internațională își va menține pozițiile. Astfel, în domeniul asigurărilor non-viață, la nivel global, se așteaptă o creștere cu 2,2% în 2017, ceea ce este un pic mai puțin decât creșterea de 2,4% din 2016. În sectorul asigurărilor de viață sunt prognozate creșteri de 5,4%, 4,8% și 4,2% pentru anii 2016, 2017 și 2018 respectiv. Aceste ritmuri vor fi menținute din contul asigurătorilor din Asia care, pe parcursul ultimilor trei ani, înregistrează creșteri spectaculoase în domeniul asigurărilor de viață [12].

Activitatea de asigurare se desfășoară în țările lumii după două modele:

- modelul american;
- modelul european.

Ambele modele se referă, în mare parte, la activitatea investițională a companiilor de asigurări care este o componentă foarte importantă a business-ului de asigurare din țările cu industrii financiare fortificate.

Modelul american se caracterizează printr-o agresivitate moderată și o expunere mai mare la risc în cadrul afacerii. Asigurătorii din Statele Unite ale Americii investesc preponderent în corporațiile mari cu scopul de a-și minimiza riscul de creditare și a obține profituri maxime. Acest tip de investiții are loc prin emiterea obligațiunilor corporative, ceea ce reprezintă în esență o modalitate de creditare a corporațiilor pe termen lung. Datorită acestui mecanism, spre finele anului 2011, asigurătorii americani au devenit deținători ai 41,3% din toate obligațiunile corporative americane [13].

Interes prezintă și mecanismul de creditare pe termen de 15-20 de ani a corporațiilor industriale. Acest tip de credite se oferă pentru finanțarea proiectelor investiționale și se acordă în consorțiu cu băncile comerciale. Astfel, primii 5 ani sunt finanțați de către bănci, iar următorii 10-15 – de către companiile de asigurări.

Încă o trăsătură specifică a modelului american ține de faptul că asigurătorii acceptă pierderi din activitatea de asigurare, dar acestea sunt acoperite de profiturile mari din activitatea investițională [14].

Modelul european se caracterizează printr-o manieră mai conservativă de activitate investițională. Cel mai relevant exemplu în acest sens este cazul Germaniei. Activele companiilor de asigurare germane sunt gestionate de companiile-fiice sau de companii specializate din afară. Astfel 70% din activele destinate investițiilor sunt plasate în hârtii de valoare, 15-20% - în acțiuni stabile sau lichide pe piața mondială, iar restul sunt plasamente în fonduri mutuale [13]. În fondurile investiționale din Germania 57,7% (conform datelor din anul 2011) constituie cota companiilor de asigurare și a fondurilor de pensii. Capitalurile companiilor germane de asigurare de viață sunt repartizate în felul următor: ipotecă – 71,9%, hârtii de valoare – 11,5%, împrumuturi pentru polițe - 7,1%, împrumuturi publice – 6,9%, terenuri – 2,3%, împrumuturi pe hârtii de valoare – 0,3%.

Pe lângă acestea, caracterul conservativ al activității asigurătorilor europeni se evidențiază și prin faptul că ei investesc doar în valuta în care sunt exprimate obligațiunile lor pe contractele de asigurare [14].

Spre deosebire de abordarea americană, politica europeană de afaceri presupune obligativitatea profitabilității operațiunilor de asigurare, indiferent de rezultatele activității de investiții.

Activitatea investițională a asigurătorilor din țările cu piețe financiare dezvoltate se bazează pe câteva principii fundamentale:

- profitabilitate înaltă a investiției;
- rambursabilitate;
- limite stricte privind lichiditatea;
- rezistență la modificările ratei dobânzii pentru a diminua consecințele scăderii acesteia.

Pentru asigurătorii europeni care activează în domeniul asigurărilor de viață, principiul profitabilității este mai important decât cel al lichidității, din cauza că asigurătorii de viață trebuie să achite anuități clienților pe termene lungi. În schimb, companiile din domeniul asigurărilor generale pun pe primul loc principiul lichidității, deoarece plățile contractuale a despăgubirilor apar la termene scurte.

Activitatea de investiții este componenta cheie a unei afaceri de asigurare în care primele plătite de asigurați sunt investite până la scadența obligațiunilor. Conform raportului realizat de OECD privind investițiile globale pe termen lung, din totalul activelor investiționale existente în lume, 30 trilioane USD (cca 36% din total) provin din fonduri investiționale, 24.5 trilioane (aproximativ 30%) vin de la companiile de asigurări și 21.8 trilioane (26%) – din fondurile de pensii, alte 6.9 trilioane (cca 8%) vin din alte tipuri de surse.

Asigurătorii sunt cei mai mari investitori din Europa capabili să susțină proiecte investiționale pe termen lung. Portofoliul total gestionat de Federația europeană a asigurătorilor și reasigurătorilor, care are 35 de membri, a crescut în anul

2015 cu 2,8%, ajungând la 9 897 mrd euro [7, p. 37]. Această creștere se datorează unei ascensiuni a primelor brute cu 2% în 2015, ceea ce a creat o bază mai largă pentru investiții. Portofoliul investițional a asigurătorilor de viață a crescut cu 3,3%.

Concluzii. Studiul prezentat denotă că piața internațională de asigurări este una neomogenă având decalaje mari între țările lideri și cele cu indicatori mai slabi de activitate. Principalele caracteristici ale țărilor cu sectoare de asigurări dezvoltate se referă la: existența unei piețe financiare fortificate, accent pe activitatea investițională a asigurătorilor, incluziune socială, tradiții în dezvoltarea afacerilor de asigurări private, sisteme de reglementare favorabile contribuabililor și asigurătorilor, preponderența asigurărilor de viață.

Analizele ne-au demonstrat că sectorul de asigurări deține un potențial financiar foarte important pentru țară fiind o sursă de capital liber pe termen lung. Bani acumulați din primele clienților devin surse financiare temporar libere de obligații care pot fi folosite de companiile de asigurări pentru investiții în proiecte strategice. Prin urmare, asigurătorii devin subiecți importanți ai sistemului economic care contribuie la dezvoltarea țării. Sectorul de asigurări din Republica Moldova deține un potențial financiar nevalorificat încă. Preluarea bunelor practici ale altor țări ne-ar putea ajuta să determinăm principiile și direcțiile de valorificare a potențialului asigurărilor și să identificăm o nouă direcție de dezvoltare a pieței financiare autohtone. Așadar, creșterea culturii financiare, perfecționarea cadrului de reglementare, promovarea serviciilor de asigurare de viață, crearea posibilităților pentru investiții ar fi doar câteva din practicile internaționale care am putea să le implementăm în Republica Moldova pentru a dezvolta sectorul de asigurări și piața financiară.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Adrian Miu, Flavia Matei, Analiza pieței bancare și a asigurărilor. Ensign Management Consulting. Accesibil online la: <http://www.ensight.ro/wp-content/uploads/2011/05/Executive-Summary-Analiza-pietei-bancare-si-asigurarilor.pdf>
2. Global insurance outlook 2015. EY. Available online at: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-2015-global-insurance-outlook/\\$FILE/ey-2015-global-insurance-outlook.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-2015-global-insurance-outlook/$FILE/ey-2015-global-insurance-outlook.pdf)
3. <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2015&start=1961&view=chart>
4. <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/tec00115>
5. <http://www.bnr.ro/Cursul-de-schimb-3544.aspx>
6. <https://www.ft.com/ft500>
7. Insurance Europe. European Insurance in Figures. 2015 data, December 2016
8. Raport anual 2014 al Autorității de Supraveghere Financiară, accesibil la: <http://asfromania.ro/publicatii/rapoarte-anuale/rapoarte-asf/4222-raport-anual-asf-2014>
9. Raport anual 2015 al Autorității de Supraveghere Financiară, accesibil la: <http://asfromania.ro/publicatii/rapoarte-anuale/rapoarte-asf>
10. Raport anual al Comisiei Naționale a Pieței Financiare 2015 (p.86), accesibil online la: www.cnpf.md
11. Statistica OECD accesibilă pe: <http://stats.oecd.org/>
12. SwissRe, November 2016. Global insurance review 2016 and outlook 2017/18. Available on-line at: http://www.swissre.com/library/Global_insurance_review_2016_and_outlook_201718.html
13. Миргородская М.Г. 2014. Зарубежный опыт инвестиционной деятельности страховых компаний. Международный научно-исследовательский журнал. № 3 (22) часть 3, Екатеринбург.
14. Огорокова О.А. Зарубежный опыт инвестиционной деятельности страховых компаний. Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 5: Экономика, 2012, № 1, стр. 146-155
15. Садыкова Л.М. (2009). Сравнительный анализ международного и российского страховых рынков. Экономика. 95-98.
16. www.worldfinance.com/wealth-management/luxembourg-leads-the-way-for-the-insurance-industry
17. www.statistiques.public.lu/stat/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=12796&IF_Language=fra&MainTheme=2&FldrName=1&RFPath=68